

Respons Van Velsen naar aanleiding van de reactie van Van den End

Allereerst wil ik de heer Van den End bedanken voor zijn reactie op mijn artikel over m.e.r.-beoordeling. Het is altijd leuk te weten dat een publicatie gelezen wordt en dat Van den End de moeite heeft genomen inhoudelijk te reageren. Ik kreeg van de uitgever de gelegenheid om inhoudelijk te reageren op zijn reactie.

Om te beginnen merk ik op dat Van den End en ik het eens zijn op het punt dat een MER in het besluitvormingsproces meerwaarde moet hebben. Ook ik denk dat nutteloze m.e.r.-en voorkomen moeten worden. Onze aanvliegroute is alleen een andere. Ik zal dat uitleggen.

Het is juist dat niet elk effect op het milieu aanleiding moet geven tot het maken van een m.e.r. Gelukkig niet, anders zouden er tienduizenden m.e.r.(beoordeling)-en zijn per jaar. Het gaat uiteindelijk (al dan niet na een beoordeling door het bevoegd gezag) om aanzienlijke milieugevolgen van een activiteit. De beoordeling ervan dient plaats te vinden aan de hand van passende informatie zoals de preambule van de M.e.r.-richtlijn ook zo mooi aangeeft. Bijlage III van de richtlijn geeft de selectiecriteria voor m.e.r.-beoordeling. Deze criteria leiden tot het toetsen van de feitelijke gevolgen van het project in de specifieke omgeving en de kenmerken van de potentiële effecten. De aanzienlijkheid van gevolgen volgt dus niet – in elk geval niet in eerste (en enige) instantie – uit vigerende wet- en regelgeving.

De vraag is of er alleen sprake kan zijn van belangrijke nadelige milieugevolgen wanneer effecten boven de wettelijke normen uitkomen? Van den End geeft aan dat wet- en regelgeving leidend is bij het beantwoorden van de vraag of een m.e.r. na een m.e.r.-beoordeling moet worden doorlopen. Anders dan Van den End ben ik van mening dat het niet meer is dan een handvat. Anders zou m.e.r.(-beoordeling) een 'afstreeplijstje' worden zonder integrale beoordeling van milieueffecten. Voor direct omwonenden maakt het bijvoorbeeld uit of ook onder de wettelijke grenzen inspanning wordt geleverd om het milieu te verbeteren. Overigens is dit ook een belangrijke nevendoelstelling van m.e.r. Om toch nog een keer te verwijzen naar de preambule van de richtlijn, het doel van het instrument m.e.r. is ook om het milieu te verbeteren om bij te dragen tot de kwaliteit van het bestaan. Dus het zoeken naar mogelijkheden om, los van de normen, milieuwinst te halen, is belangrijk. Dat verhoudt zich moeilijk met het alleen toetsen van een voornemen aan de normen. Dit nog daargelaten dat m.e.r., zoals ik in mijn artikel al stel, dan geen meerwaarde meer zou hebben. Een besluit wordt immers (als het goed is) niet in strijd met de wet genomen. Dezelfde redenering gaat op voor het alternatievenonderzoek. Het zou een onbedoelde inperking op m.e.r. zijn wanneer alternatieven alleen gericht zouden zijn op het halen van normen. De wetgever heeft het recent nog eens bevestigd bij de Moderniseringsoperatie m.e.r. In de Nota naar aanleiding van het verslag (TK 2008-2009, 31 755, 7, p.9) is aangegeven dat hoewel de verplichting om het meest milieuvriendelijke alternatief in een project-MER te beschrijven per 1 juli 2010 is vervallen, de verplichting om redelijke projectalternatieven te beschrijven is blijven bestaan, zodat mogelijk interessante milieuvriendelijke opties nog steeds aan bod komen.

Voorgaande redenering geldt ook voor mijn stelling over het meenemen van mitigerende maatregelen in de m.e.r.-beoordeling. Indien daarmee voldaan wordt aan wet- en regelgeving is dat natuurlijk mooi en zal dat uiteindelijk een rol spelen in de beoordeling van wat er feitelijk gebeurt in een omgeving, maar ook hier kan 'het enkele feit dat' mijns inziens niet voldoende zijn. Hierbij komt nog dat bepaalde maatregelen één aspect mitigeren zoals het door Van den End genoemde geluid, maar er zijn natuurlijk ook nog andere effecten en, niet onbelangrijk zo blijkt in de m.e.r.-praktijk, de effecten van de maatregelen zelf. Zo kan een geluidsscherm bijvoorbeeld een behoorlijke impact op het landschap hebben. M.e.r. zorgt ervoor dat deze effecten integraal in beeld komen en heeft dus voor een dergelijk project meerwaarde. Denk bij een spoorproject bijvoorbeeld ook aan trillingshinder en gezondheidseffecten. Niet helemaal toevallig zijn dit aspecten die minder of niet geregeld zijn in (harde) wettelijke normen. En natuurlijk kan wetgeving of beleid bepaalde maatregelen bij een bepaald type project voorschrijven, maar dit wil niet zeggen dat dit de (meest) juiste maatregel is in de betreffende omgeving. M.e.r. kan in zo'n geval inzichtelijk maken wat het effect van de maatregel is, afgezet tegen een andere maatregel op die bepaalde plaats.

Dankzij de reactie van Van den End is het wachten op nadere jurisprudentie over de materiële aspecten van m.e.r.-beoordeling alleen maar spannender geworden.

S.M. van Velsen